

LẬP DÀN Ý CHO BÀI VĂN TỰ SỰ KẾT HỢP VỚI MIÊU TẢ VÀ BIỂU CẢM

I – DÀN Ý CỦA BÀI VĂN TỰ SỰ

1. Tìm hiểu dàn ý của bài văn tự sự

Đọc bài văn sau và thực hiện các yêu cầu nêu ở dưới.

MÓN QUÀ SINH NHẬT

Nhân kỉ niệm ngày sinh năm nay của tôi, bạn bè đến chơi vui vẻ quá. Suốt cả buổi sáng, nhà tôi tấp nập kẻ ra, người vào, tiếng cười nói ríu ra ríu rít không ngớt. Hai chiếc bình cắm đầy hoa. Hoa hồng bạch, hoa hồng nhung, hoa cẩm chướng, hoa mặt trời, lại có những bông hoa cỏ nhỏ xíu màu tím nhạt mà tôi rất thích nữa. Các bạn tôi ngồi chật cả nhà, bao nhiêu ghế mượn thêm của cô Ba nhà bên cũng vẫn không đủ, có chỗ hai bạn phải ngồi chung một ghế, chật chội nhưng mà vui. Nhiều bạn còn mang cả quà đến tặng tôi nữa. Tôi nhận được nhiều thứ quà : nào cặp tóc, nào sổ, nào khăn mùi soa,... bao nhiêu thứ bày la liệt trên bàn.

Vui thì vui thật, nhưng tôi vẫn cứ bồn chồn không yên. Không hiểu sao cái Trinh, đứa bạn thân nhất của tôi, giờ này vẫn chưa đến. Chẳng lẽ nó lại quên ngày vui của tôi ? Không, con bé vốn chu đáo lắm kia mà ! Bạn bè đã bắt đầu ra về lác đác, tôi cũng bồn chồn. Tôi không trách Trinh nữa mà bắt đầu lo. Hay là... Trinh đã gặp tai nạn gì giữa đường chăng ?

Tôi đang đắm chiêu nghĩ ngợi, chợt cái Thanh reo lên :

– Kia rồi ! Chị Trinh kia rồi !

Tôi quay phắt ra cửa, nhìn thấy Trinh đang tươi cười đi vào sân. Tôi chạy ào ra, xô đổ cả ghế. Thấy Trinh bình thường, tự nhiên tôi thấy tủi thân và giận Trinh. Tôi trách :

– Sao bây giờ mới đến ? Tưởng quên người ta rồi ? Ghét !

Trình cười lỏn lẻn, đầu hơi nghiêng nghiêng trông thật hiền lành. Nhìn nét cười ấy không thể nào mà giận cho được. Tôi phát vào lưng Trình một phát rõ đau, rồi hỏi :

– Xe đâu không dắt vào, lại để ngoài cổng à ?

Trình vẫn cười không ra tiếng, lắc lắc đầu hất lọn tóc nặng ra sau, nói nhỏ như người có lỗi :

– Xe sáng nay anh Toàn đi sớm.

– Thế đi bộ xuống đây à ?

Trình không trả lời, chỉ mỉm cười gật đầu.

Tôi giận mình quá, thế mà cứ trách Trình mãi. Đi bộ thảo nào bây giờ mới đến. Nhà Trình mãi trên Quảng Bá, xuống đây cũng phải đến năm, sáu cây số, chứ có gần gì.

Tôi kéo Trình vào ngồi giữa bạn bè. Trình mở chiếc lẵng mây nhỏ, thận trọng lấy ra mấy bông hồng vàng. Tất cả đều sừng sốt reo lên. Cái Thanh vội cầm chiếc cốc đi múc nước. Mấy bạn khác cũng xúm lại trầm trồ nhìn ngắm. Trình lại khẽ nâng lên một cành ổi. Còn nguyên cả lá và lúc liú đến năm, sáu quả tròn to, láng bóng. Lại những tiếng xuýt xoa bàn tán. Trình cười quay sang tôi :

– Trang còn nhớ chùm ổi này không ? Không à ? Quả của cây ổi găng góc ao đấy thôi !

Tôi "à" lên một tiếng, mi mắt bỗng nong nóng và sống mũi cay xộc. Tôi nhớ ra rồi. Lâu lắm, từ mấy tháng trước, lúc ổi đang ra hoa, tôi có lên nhà Trình chơi. Trình dẫn tôi vào vườn, đến góc bờ ao, Trình nói nhỏ, vẻ bí mật :

– Trang ! Trang ! Lại đây tớ cho xem cái này, hay lắm !

Trình lom khom, luồn qua những cành ổi la đà gần sát mặt đất, rẽ lối cho tôi luồn theo. Đến góc ao, Trình vít một cành ổi xa nhất, thích thú chỉ cho tôi xem một chùm hoa trắng muốt. Trình thì thào :

– Cậu xem có thích không ? Cả một chùm mọc sát nhau nhé ! Cây ổi này là giống ổi găng ngon nhất vườn đấy. Quả to, cùi dày, ăn giòn và thơm chẳng kém gì lê. Tớ phát hiện ra chùm hoa này, tuyệt không ? Một, hai, ba... sáu, bảy, tám... phải hơn chục hoa là ít. Mà lại nở chụm vào một đầu cành mới thích chứ !

Thấy tôi chăm chú nhìn cành hoa ổi, Trinh nói tiếp :

– Tổ đang có một "âm mưu" này, Trang ạ. Rất thú vị nhé !

Tôi gắng hỏi mãi, Trinh cũng không chịu nói. Trinh bảo chưa muốn nói bây giờ vì muốn dành cho tôi một sự bất ngờ. Và bây giờ thì chùm ổi đã chín vàng trên hai bàn tay tôi. Nâng chùm ổi trên tay, giọng tôi run run :

– Cái "âm mưu" Trinh nói dạo ấy là chuyện này đây phải không ?

Trinh vẫn lặng lẽ cười, chỉ gật đầu không nói.

Cảm ơn Trinh quá. Món quà ngày sinh nhật Trinh mang đến cho mình mới quý giá làm sao ! Nó không phải là món quà mua vội vàng trên vỉa hè, trong cửa hiệu, chỉ cốt bỏ tiền ra là mua được, mà nó là cả một tấm lòng trân trọng của Trinh ; Trinh đã ấp ủ, nâng niu, hằng nghĩ đến suốt bao ngày nay. Trinh đã săn sóc chùm ổi ấy, để mắt đến nó, từ khi nó chỉ mới là những chiếc nụ nhỏ xíu, rồi nở hoa, rồi kết quả. Trinh đã mong ngày, mong đêm, tìm mọi cách giữ chùm quả ấy lại nguyên vẹn để hôm nay có được chùm quả vàng tươi thơm mát này...

(Theo Trần Hoài Dương, Những ngôi sao trong mưa)

Yêu cầu :

a) Bài văn trên có thể chia làm ba phần Mở bài, Thân bài và Kết bài. Hãy chỉ ra ba phần đó và nêu nội dung khái quát của mỗi phần.

b) Lần lượt tìm và chỉ ra các yếu tố sau :

– Bài văn kể về việc gì ? Ai là người kể chuyện (ở ngôi thứ mấy) ?

– Câu chuyện xảy ra ở đâu ? Vào lúc nào ? Trong hoàn cảnh nào ?

– Chuyện xảy ra với ai ? Có những nhân vật nào ? Ai là nhân vật chính ? Tính cách của mỗi nhân vật ra sao ?

– Câu chuyện diễn ra như thế nào ? (Mở đầu nêu vấn đề gì ? Đỉnh điểm câu chuyện ở đâu ? Kết thúc ở chỗ nào ? Điều gì đã tạo nên sự bất ngờ ?)

– Các yếu tố miêu tả, biểu cảm được kết hợp và thể hiện ở những chỗ nào trong truyện ? Nêu tác dụng của những yếu tố miêu tả và biểu cảm này.

c) Những nội dung trên (ý b) được tác giả kể theo trình tự nào ? (Tuần tự theo thời gian trước – sau hay đảo ngược từ hiện tại nhớ về quá khứ...)

2. Dàn ý của một bài văn tự sự

a) Mở bài

Thường giới thiệu sự việc, nhân vật và tình huống xảy ra câu chuyện. (Cũng có khi nêu kết quả của sự việc, số phận nhân vật trước.)

b) Thân bài

Kể lại diễn biến câu chuyện theo một trình tự nhất định. (Trả lời các câu hỏi : Câu chuyện đã diễn ra ở đâu ? Khi nào ? Với ai ? Như thế nào ?...)

Trong khi kể, người viết thường kết hợp miêu tả sự việc, con người và thể hiện tình cảm, thái độ của mình trước sự việc và con người được miêu tả.

c) Kết bài

Thường nêu kết cục và cảm nghĩ của người trong cuộc (người kể chuyện hay một nhân vật nào đó).

Ghi nhớ

Dàn ý của bài văn tự sự kết hợp với miêu tả và biểu cảm chủ yếu vẫn là dàn ý của bài văn tự sự có bố cục ba phần (Mở bài, Thân bài và Kết bài). Tuy vậy, trong từng phần, cần đưa vào các nội dung miêu tả và biểu cảm để dàn ý được hoàn chỉnh hơn.

II – LUYỆN TẬP

1. Từ văn bản *Cô bé bán diêm*, hãy lập ra một dàn ý cơ bản theo gợi ý sau :

a) Mở bài

Giới thiệu ai ? Trong hoàn cảnh nào ?

b) Thân bài

Nêu các sự việc chính xảy ra với nhân vật theo trình tự thời gian (lúc đầu, sau đó, tiếp theo) và kết quả (Mấy lần quẹt diêm ? Mỗi lần diễn ra thế nào và kết quả ra sao ?). Trong khi nêu các sự việc chính, chỉ ra các yếu tố miêu tả và biểu cảm được sử dụng trong đó.

c) Kết bài

Kết cục số phận của nhân vật thế nào và cảm nghĩ của người kể ra sao ?

2. Lập dàn ý cho đề bài : "Hãy kể về một kỉ niệm với người bạn tuổi thơ khiến em xúc động và nhớ mãi".